

Protokół
XVII posiedzenia Polsko - Ukraińskiej Komisji Ekspertów
do spraw doskonalenia treści podręczników szkolnych historii i geografii
Poznań, 21-25 września 2014 r.

Na podstawie Porozumienia o Współpracy pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Oświaty Ukrainy, w dniach 21 - 25 września 2014 r. odbyło się w Poznaniu XVII posiedzenie Polsko-Ukraińskiej Komisji Ekspertów ds. doskonalenia treści podręczników szkolnych historii i geografii. Obrady prowadzone były w siedzibie Instytutu Historii Uniwersytetu im Adama Mickiewicza w Poznaniu, którego władze udzieliły znaczącej pomocy organizacyjnej, technicznej i merytorycznej w przeprowadzeniu spotkania.

W posiedzeniu udział wzięli:

ze strony polskiej:

1. prof. dr hab. Włodzimierz Mędrzecki - przewodniczący,
2. dr. hab. Marek Barwiński - członek komisji,
3. dr Piotr Kroll - członek komisji
4. prof. ISP PAN dr hab. Grzegorz Motyka - członek komisji,
5. dr hab. Karol Sanojca - członek komisji,
6. Maria-Magdalena Budkus - reprezentant Ministerstwa Edukacji Narodowej

ze strony ukraińskiej:

1. dr Wołodmyr Hołowko - przewodniczący,
2. Natalia Bieskowa - członek komisji
3. dr Ihor Gyrych - członek komisji
4. Raisa Jewtuszenko – członek komisji
5. dr Oleh Pawłyszyn –członek komisji
6. dr Ihor Szczupak – członek komisji,

Porządek obrad:

1. Otwarcie obrad.
2. Referaty, dyskusja plenarna i wnioski ogólne.
3. Analiza treści polskich i ukraińskich podręczników geografii i historii.
4. Ustalenia końcowe: treść protokołu, termin, miejsce i tematyka kolejnego posiedzenia komisji

Ad 1.

Posiedzenie rozpoczęło uczczenie minutą ciszy pamięci zmarłych w 2014 roku profesorów Władysława Serczyka – wieloletniego współprzewodniczącego Komisji, oraz Andrzeja Jankowskiego członka komisji w latach 2004-2014. Obaj profesorowie przyczynili się do stworzenia atmosfery współpracy i wzajemnego zrozumienia delegacji polskiej i ukraińskiej, wnosili także niezastąpiony wkład merytoryczny do obrad w kolejnych latach.

Wystąpienia powitalne wygłosili prof. Józef Dobosz dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Maria-Magdalena Budkus przedstawicielka Ministerstwa Edukacji Narodowej dr Wołodmyr Hołowko współprzewodniczący ze strony ukraińskiej oraz prof. dr hab. Włodzimierz Mędrzecki współprzewodniczący ze strony polskiej.

Ad 2

Część ogólna posiedzenia Komisji rozpoczęła się od wystąpień Natalii Bieskowej i Karola Sanojcy, którzy przedstawili stan prac nad reformowaniem systemu edukacji historycznej w Ukrainie i w Polsce.

W Ukrainie w ostatnich tygodniach przyjęta została nowa ustawa o szkolnictwie wyższym, która nadaje uczelniom szeroką autonomię finansową, organizacyjną i programową. Trwają prace nad ustawami, które stworzą nowe ramy prawne dla szkolnictwa na poziomie podstawowym i średnim. Planowane jest m. in. przywrócenie dwunastoletniego cyklu kształcenia, wprowadzenie na trzy etapy edukacyjne (klasy I-V, VI-IX, oraz X-XII) oraz budowa ogólnopaństwowego systemu zewnętrznych testów kompetencji i egzaminów zamykających kolejne etapy kształcenia. Przygotowywane są także podstawy nowego systemu opracowywania i dopuszczania do użytku szkolnego podręczników.

Omawiając problematykę polską Karol Sanojca skupił się na kwestiach wprowadzania w życie zmian związanych z realizacją nowej podstawy programowej z 2008 roku oraz tworzeniem nowego systemu opracowania i dystrybucji podręczników szkolnych (inicjatywa bezpłatnych podręczników przygotowywanych na zamówienie Ministerstwa Edukacji Narodowych oraz tworzenie podręczników elektronicznych).

W dyskusji wyrażono uznanie dla zasięgu prowadzonych reform oraz determinacji w ich wprowadzaniu. Podkreślano słusność działań na rzecz wdrażania rozwiązań sprzyjających rozwojowi samodzielności uczniów oraz potrzebę budowy systemu możliwie obiektywnych ocen efektywności procesu kształcenia oraz osiągnięć uczniów. Polscy uczestnicy spotkania zadeklarowali gotowość ewentualnej pomocy merytorycznej na rzecz ukraińskich władz lub instytucji eksperckich.

W drugiej części posiedzenia plenarnego wysłuchano referatu Wołodymyra Hołowki *Ukraina versus Ruskij Mir. Od Euromajdanu do wojny*. Zawierał on analizę przekształceń ruchów społecznych i politycznych na Ukrainie oraz strategii realizowanych przez Rosję w stosunku do Ukrainy w okresie jesień 2013-wrzesień 2014. W dyskusji przedstawiciele obu delegacji podkreślali konieczność przestrzegania prawa obywateli i władz Ukrainy do podejmowania suwerennych decyzji dotyczących ustroju, a także polityki zagranicznej i wewnętrznej państwa.

Trzecia część posiedzenia poświęcona była problematyce początków państwowości polskiej i ukraińskiej oraz sposobom relacjonowania tych zagadnień w podręcznikach szkolnych. Ihor Gyrych omówił najważniejsze problemy analizowane przez współczesną historiografię ukraińską. Dotyczą one nomenklatury używanej przy opisie państwowości ruskiej(ukraińskiej)w X-XIV stuleciu. Wskazał na błędne rozumienie pojęcia „Ruś Kijowska” uzasadniał wykorzystywanie terminów „Ukraina-Ruś” oraz „Państwo Kijowskie” (Kijewska Derżawa). Zwrócił uwagę widoczną w historiografii ukraińskiej tendencję do „okcydentalizacji” historii Rusi w X-XV wiekach oraz przewartościowanie ocen dotyczących udziału łacińskiego kręgu kulturowego (w tym Polski) w kształtowaniu tożsamości politycznej i kulturowej Ukrainy w średniowieczu. Zjawiska te znajdują wyraźne odbicie w treści podręczników ukraińskich.

Piotr Kroll zaprezentował kierunki współczesnych badań historiografii polskiej nad pierwszymi wiekami dziejów Polski. Zwrócił uwagę na rewizję wielu dotychczasowych poglądów na długość okresu formowania się państwa. Dominuje opinia, że był to proces o wiele krótszy (raczej 30, niż 80-100 lat) i znacznie bardziej gwałtowny (raczej podbój sąsiadów niż zjednoczenie), niż sądzono. Odrzuca się także podstawową niegdyś tezę o zdecydowanie antyniemieckim nastawieniu polskich władców i elity politycznej. Powyższe

ustalenia historii akademickiej praktycznie nie znajdują odbicia w treści podręczników dla pierwszych etapów kształcenia (szkoła podstawowa, gimnazjum). Natomiast autorzy podręczników licealnych starają się na bieżąco referować nowsze ustalenia historiografii akademickiej.

W dyskusji stwierdzono, że obie strony uznają, że podręcznikowe zapisy dotyczące średniowiecznej historii obu krajów nie wywołują poważniejszych kontrowersji. Uznano przy tym, że odmienna interpretacja objęcia rządów nad Rusią Halicką przez Kazimierza Wielkiego jest wyrazem odmiennej perspektywy postrzegania procesu dziejowego.

Zaapelowano do autorów podręczników szkolnych, zwłaszcza przeznaczonych dla wyższych etapów edukacji o szersze uwzględnienie zagadnień dotyczących współpracy politycznej i kulturalnej Polski i Rusi w średniowieczu (związki dynastyczne, współpraca polityczna i wojskowa, wzajemne wpływy kulturalne i wymiana dóbr kultury).

W kontekście złożonej sytuacji, jaką przeżywa Ukraina od marca 2014 roku stwierdzono: w wypadku konieczności zaznaczenia terytoriów, które zostały oderwane od Ukrainy zaproponowano posługiwanie się normami prawa ukraińskiego, uznawanymi przez najważniejsze organizacje międzynarodowe i państwa świata. Przykładowo, w wypadku Krymu należy stosować termin „terytorium tymczasowo okupowane”, jeśli chodzi o separatystyczne twory powstałe na wschodzie kraju: „rejon obwodów donieckiego i lugańskiego, które tymczasowo mają specjalny status”.

Ad 3.

Strona polska przeanalizowała następujące podręczniki i materiały pomocnicze (zeszyty ćwiczeń, poradnik metodyczny dla nauczyciela, zbiory testów) z historii:

Бандровський О.Г., Власов В.С. Всесвітня історія. Історія України. Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: «Генеза», 2014.

Власов В.С., Островський В.В. Історія України (Вступ до історії). 5 клас. Книжка для вчителя. Київ: «Генеза», 2013.

Власов В.С. Історія України (Вступ до історії). 5 клас. Робочий зошит. Київ: «Генеза», 2013.

Власов В.С. Всесвітня історія. Історія України. 6 клас. Робочий зошит. Київ: «Генеза», 2014.

Балюта Є.І., Голівець О.С. Історія України. Всесвітня історія. 7 клас. Завдання для поточного та тематичного контролю. Зошит для учня. Київ: «Генеза», 2013.

Балюта Є.І., Кресан Ж.В. Історія України. Всесвітня історія. 8 клас. Завдання для поточного та тематичного контролю. Зошит для учня. Київ: «Генеза», 2013.

Балюта Є.І., Голівець О.С. Історія України. Всесвітня історія. 9 клас. Завдання для поточного та тематичного контролю. Зошит для учня. Київ: «Генеза», 2013.

Балюта Є.І., Голівець О.С. Історія України. Всесвітня історія. 11 клас. Завдання для поточного та тематичного контролю. Зошит для учня. Київ: «Генеза», 2013.

Історія України. Тренувальні тести для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Київ: «Генеза», 2013.

Заблоцький Ю.І. Всесвітня історія. Тренувальні тести для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Київ: «Генеза», 2013.

Власов В.С. Історія України. Посібник для підготовки до державної підсумкової атестації та до зовнішнього незалежного оцінювання. Київ: «Генеза», 2013.

Przedstawione materiały zawierają obszerny i szczegółowy zestaw informacji. Podobnie jak w polskim systemie edukacyjnym na etapie propedeutycznym materiały zawierają bogatą obudowę dydaktyczną pozwalającą uczniom na samodzielne ćwiczenie umiejętności i utrwalanie poznanych na lekcjach wiadomości. Zwraca uwagę położenie nacisku na historię wojskowości, co szczególnie widoczne jest w opisach II wojny światowej. Wstrzemięźliwie natomiast potraktowano kwestię zbrodni komunizmu na Ukrainie. Niestety, niewiele miejsca poświęca się Polsce i stosunkom polsko-ukraińskim, przy czym podawane informacje z niezrozumiałych powodów niekiedy dotyczą rzeczy drugorzędnych (na przykład sprawa bicia monety w czasach Kazimierza Wielkiego). W wypadku wieku XX jest mowa o polityce Drugiej Rzeczypospolitej wobec mniejszości ukraińskiej, czy o wysiedleniach Ukraińców podczas akcji „Wisła”. Autorzy słusznie oceniają te działania krytycznie jako antyukraińskie. W jednym z zeszytów ćwiczeń pojawia się informacja o antypolskich czystkach przeprowadzonych przez UPA w latach 1943-1944. Strona polska uważa, że tego typu informacje o działaniach UPA wobec polskiej ludności koniecznie powinna towarzyszyć opisom dziejów tej organizacji.

Strona polska przeanalizowała następujące podręczniki i materiały pomocnicze (podręczniki, zeszyty ćwiczeń) z przyrodoznawstwa oraz geografii:

Ярошенко О.Г., Бойко В.М. Природознавство. Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: «Світоч», 2013.

Коршевніюк Т.В., Баштовий В.І. Природознавство. Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: «Генеза», 2013.

Гільберг Т.Г., Паламарчук Л.Б. Географія. Підручник для 6 класу загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: «Грамота», 2013.

Коршевніюк Т.В., Ярошенко О.Г., Баштовий В.І. Природознавство. 5 клас. Книжка для вчителя. Київ: «Генеза», 2013.

Коршевніюк Т.В., Ярошенко О.Г., Баштовий В.І. Природознавство. 5 клас. Робочий зошит. Київ: «Генеза», 2013.

Пестушко В.Ю. Уварова Г.Ш. Географія. 6 клас. Зошит для тестового тематичного контролю знань. Київ: «Генеза», 2014.

Пестушко В.Ю. Уварова Г.Ш. Географія. 6 клас. Зошит-практикум. Київ: «Генеза», 2014.

Oba podręczniki z „Przyrodoznawstwa” dla klasy 5, są opracowane według tego samego schematu, zawierają te same rozdziały, choć nieznacznie różnią się treścią oraz stroną graficzną. W części dotyczącej zagadnień geograficznych, są poruszane tematy dotyczące kartografii oraz środowiska przyrodniczego, z silnym naciskiem na ekologię i ochronę przyrody. W porównaniu z polskimi podręcznikami do przyrody, książki ukraińskie są bardziej obszerne, zawierają więcej treści merytorycznych, natomiast ich strona graficzna jest zdecydowanie bardziej uboższa oraz gorszej jakości, brak jest bardzo częstych w polskich podręcznikach infografik. Nie zawierają informacji dotyczących Polski, co jest konsekwencją realizowanych treści programowych dotyczących środowiska fizyczno-geograficznego. Zeszyty do ćwiczeń z przyrodoznawstwa dla klasy 5 oraz geografii dla klasy 6, są dobrze opracowane pod względem metodycznym.

W klasie 6 po raz pierwszy pojawia się geografia jako odrębny przedmiot. W porównaniu z polskimi podręcznikami do pierwszych klas, w których wprowadza się nauczanie geografii, podręcznik ukraiński dla klasy 6 jest bardziej obszerny, zawiera więcej treści merytorycznych, natomiast jego strona graficzna jest zdecydowanie bardziej uboga, m.in. brak jest infografik.

Brak także dołączonych płyt CD oraz odwołań do stron internetowych. Istotną różnicą jest także wprowadzenie do jednego podręcznika – obok zdecydowanie dominujących objętościowo – tematów z geografii fizycznej ogólnej, także zagadnień z geografii społecznej (ludność świata) i politycznej (państwa na mapie świata).

Podręcznik dla klasy 6, dotyczący głównie zagadnień geografii fizycznej, co zrozumiałe, zawiera bardzo mało informacji o Polsce. Tylko na dwóch stronach rozdziału pt. „Państwa świata” wspomina się o Polsce jako sąsiedzie Ukrainy oraz jako przykładzie kraju z dominacją narodu państwowego. Podręcznik nie zawiera żadnych kontrowersyjnych stwierdzeń polsko-ukraińskich.

Strona ukraińska poddała analizie następujące podręczniki do historii:

Bohdan Halczak, Roman Maciej Józefiak, Małgorzata Szymczak, Historia i społeczeństwo. Wojna i wojskowość. Podręcznik do szkół ponadgimnazjalnych, Operon 2014.

Adam Balicki, Historia i społeczeństwo. Rządzący i rządzi. Podręcznik do szkół ponadgimnazjalnych, Operon 2014.

Paweł Klint, Piotr Galik, Zrozumieć przeszłość. Dzieje nowożytne. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum, cz. 2, Zakres rozszerzony, Nowa Era 2014.

Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś. Nowożytność. Podręcznik do historii dla szkół ponadgimnazjalnych. Zakres rozszerzony, cz. 2 Stentor 2014.

Grzegorz Szymanowski, Dziedzictwo epok. Gospodarka. Podręcznik do historii i społeczeństwa dla kl. II i III szkół ponadgimnazjalnych – zakres podstawowy, Stentor 2013.

Tomasz Małkowski, Historia i społeczeństwo. Podręcznik dla klasy VI szkoły podstawowej, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2014.

Tomasz Małkowski, Jacek Rzeźniowiecki, Historia. Podręcznik dla klasy II gimnazjum, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2014.

Wojciech Kalwat, Małgorzata Lis, Klucz do historii. Podręcznik do historii i społeczeństwa dla klasy VI, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 2014.

Maria Pacholska, Wiesław Ździabek, Historia i społeczeństwo. Podręcznik dla szkoły podstawowej, kl. VI, Operon 2014.

Paweł Żmudzki, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś. Starożytność i średniowiecze, Podręcznik do historii dla klasy II szkół ponadgimnazjalnych – zakres rozszerzony, cz. 1, Stentor 2013.

Marian Toporek, Oto historia. Historia i społeczeństwo. Podręcznik dla kl. VI, MAC Edukacja 2014.

Maciej Przybyliński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś. Historia. Dzieje najnowsze 1872-200. Podręcznik dla liceum i technikum dla kl. III, Poziom podstawowy i rozszerzony, Stentor 2008.

Anna Wołosik. Historia, Opowiem Ci ciekawą historię. Podręcznik dla szkoły podstawowej, kl. VI. Wydawnictwo Edukacyjne Z. Dobkowskiej 2014.

Stefan Artymowski, Dziedzictwo epok. Wojna i wojskowość. Podręcznik do historii i społeczeństwa dla klasy II i III szkół ponadgimnazjalnych – zakres podstawowy, Stentor 2013.

Radosław Lolo, Anna Pieńkowska, Historia wokół nas. Podręcznik do historii i społeczeństwa dla szkoły podstawowej dla kl. VI, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 2014.

Piotr Galik, Zrozumieć przeszłość. Lata 1815-1939. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum, cz. 3, Zakres rozszerzony, Nowa Era 2014.

Marcin Markowicz, Olga Pytlińska, Agata Wyroda, Historia i społeczeństwo. Ojczysty Panteon i ojczyste spory. Podręcznik do liceum i technikum, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 2013.

Strona ukraińska podkreśliła wysoki poziom opracowania polskich podręczników do historii zarówno pod względem treści jak i edytorskim. W szczególności wysoką jakość rozwiązań dydaktycznych. Jednocześnie przedstawiono poniższe uwagi.

W strukturze podręczników dominuje historia polityczna. W tym kontekście pozytywne jest odejście od historii wojskowej. Brakuje jednak aspektów kulturowych.

Dają się zaobserwować przykłady powrotu „starych” ideologicznych podejść, zwłaszcza zwraca uwagę wykorzystywanie klasowej perspektywy w analizie zjawisk historycznych.

Zgłoszono uwagi dotyczące naświetlenia niektórych aspektów stosunków polsko-ukraińskich. Np. koncentracja narracji w podręcznikach na historii państw prowadzi do nieobecności problematyki ukraińskiej w okresach, kiedy Ukraina nie była odrębnym państwem.

Podstawową wadą opiniowanych podręczników jest nieobecność informacji o formowaniu się narodowości ukraińskiej rozumianej jako odrębny proces zapoczątkowany w średniowieczu i trwający do XX wieku. W podręcznikach polskich naród ukraiński pojawia się dopiero w XIX wieku „deus ex machina”. Nieobecność problematyki ukraińskiej prowadzi do tego, że nie są wyjaśnione ważne aspekty wspólnej polsko-ukraińskiej historii. Np. stosunki w okresie Rusi Kijowskiej, rola ukraińskiej arystokracji i szlachty w rozwoju polskiej państwowości (włączając w to proces polonizacji), refeudalizacja na ziemiach ukraińskich (zwłaszcza w kontekście omawiania przyczyn Chmielnicyzny), udział Ukraińców w wojnach Rzeczypospolitej (czas Wielkiej Smuty w Moskwie), powstanie hetmana Mazepy, udział wojsk Ukraińskiej Republiki Ludowej w wojnie 1920 roku.

Zwrócono uwagę na brak uporządkowania terminologii w odniesieniu do państw na Rusi w okresie średniowiecza.

Na mapach ziem ukraińskich w Pierwszej Rzeczypospolitej używa się jednocześnie nazw Podole, Wołyń i Ukraina (jako część ziem ukraińskich). Zaproponowano wyjaśnianie różnicy współczesnego i historycznego rozumienia pojęcia Ukraina.

Zdaniem ukraińskich członków komisji w podręcznikach polskich należałoby szerzej wyjaśniać związki przyczynowo-skutkowe w dziejach Ukrainy. Na przykład przedstawienie genezy kozactwa. Wydaje się, że autorzy podręczników opisując ten proces skupiają się na społecznych przyczynach formowania się kozaczyzny, unikają natomiast aspektów narodowych (co można tłumaczyć dążeniem do uniknięcia „prezentyzmu”, ale mówiąc o istnieniu narodów przed XIX w. nie można eliminować czynnika etnicznego), wyznaniowych (prawosławie), tożsamościowych i ekonomicznych.

Zwrócono uwagę na brak opisu ostatniego okresu istnienia zaporoskiego kozactwa (proces pojawienia się Kozaków tak czy inaczej został opisany, ale ich dalsze dzieje są „białą plamą”, w związku z czym polscy uczniowie nie dowiadują się co stało się z nimi w XVIII wieku), a przede wszystkim pominięcie skutków likwidacji kozactwa dla państwowości polskiej.

W aspektach kulturowych nie wymieniono postaci ważnych dla ukraińskiego procesu narodotwórczego – na przykład T. Szewczenki, „Ruskiej Trójcy”, M. Hruszewskiego. Równocześnie nie wspomniano o polskich działaczach historycznych, którzy wnieśli wielki wkład w ukraińską kulturę i w ruch narodowy: W. Antonowycz, W. Łypiński oraz M. Czajkowski. W niektórych podręcznikach można dostrzec pewne strukturalne braki. Na przykład, informacje o ukraińskich działaczach kulturalnych i społecznych podawane są zgodnie z faktografią, ale w negatywnym kontekście: i tak, metropolita A. Szeptycki został opisany w kontekście kolaboracji z nazizmem. Zdaniem ukraińskich członków komisji warto rozróżnić pojęcia „nazizmu” i „faszyzmu”, pomiędzy którymi w polskich podręcznikach stawiany jest znak równości.

W końcu, zostały zgłoszone propozycje dotyczące wizualnego przedstawienia problemów polsko-ukraińskich: należy zwrócić uwagę na lepszy wybór fotografii – część z nich nie

odzwierciedla historycznej rzeczywistości i jest kalką wytworów radzieckiej/rosyjskiej propagandy (wyreżyserowana scena zawieszenia flagi na Reichstagu w maju 1945 roku, obraz „Zaporożcy piszą list do tureckiego sułtana”). Warto bardziej uważnie podchodzić do podpisów pod ilustracjami, na przykład opis pod ilustracją przedstawiającą „lwowskie orłęta”. W tym kontekście zaproponowano rozważenie zwrócenia się do ukraińskich i polskich wydawców i placówek naukowych z propozycją zorganizowania wymiany pomiędzy stroną polską i ukraińską stroną materiału ilustracyjnego odpowiedniej jakości.

Strona ukraińska poddała analizie następujące podręczniki do geografii:

Roman Malarz, „Puls Ziemi”, podręcznik do geografii dla klasy pierwszej gimnazjum, Nowa Era 2013

Bożena Dobosik, Adam Hibszer, Józef Soja, „Puls Ziemi”, podręcznik do geografii dla klasy drugiej gimnazjum, Nowa Era 2011

Roman Malarz, „Puls Ziemi”, podręcznik do geografii dla klasy trzeciej gimnazjum, Nowa Era 2012

Radosław Uliszak, Krzysztof Wiedermann, „Oblicza geografii”, podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum, zakres podstawowy, Nowa Era 2014

Roman Malarz, Marek Więckowski, „Oblicza geografii 1”, podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum, zakres rozszerzony, Nowa Era 2014

Tomasz Rachwał, „Oblicza geografii 2”, podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum, zakres rozszerzony, Nowa Era 2014

Marek Więckowski, Roman Malarz, „Oblicza geografii 3”, podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum, zakres rozszerzony, Nowa Era 2014

Atlas geograficzny dla szkół ponadgimnazjalnych, zakres rozszerzony, praca zbiorowa, Nowa Era, 2012

Jeśli chodzi o podręczniki z geografii strona ukraińska zauważyła postępującą poprawę ich jakości. Pozytywnie oceniono ich poziom naukowy oraz wzięcie pod uwagę wieku uczniów. W sposób udany omówiono problemy ochrony przyrody, ochrony zdrowia oraz dialogu międzyetnicznego i międzykulturowego. Podręczniki idą z duchem czasu (przykładowo, dobrze przedstawiono perspektywy wykorzystania nowych technologii). Strona ukraińska skonstatowała, że w podręcznikach uwzględniono wnioski komisji wypracowane w poprzednich latach. Równolegle należy odnotować pewne słabości. Przykładowo, w rozdziale „Religie świata” Ukraina została pokazana jako kraj wyłącznie prawosławny z niewielką liczbą wyznawców judaizmu, podczas gdy są w niej obecne duże wspólnoty katolicka, protestancka, muzułmańska. Gdy mowa o rozwoju gospodarczym Ukraina jest podawana wyłącznie w negatywnym świetle i w dodatku włączona do wspólnej grupy z Litwą i Białorusią, co nie jest do końca słuszne.

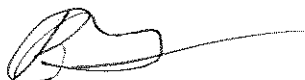
Ukraińska część komisji przygotowuje szczegółowe uwagi do każdego z przeanalizowanych polskich podręczników. Zostaną one przesłane polskiemu Ministerstwu Edukacji Narodowej oraz autorom podręczników.

Ad 4

Ustalono, że XVIII posiedzenie Komisji odbędzie się w dniach 21-26 września 2015 r. w Czerniowcach. Tematyka publicznej części posiedzenia będzie obejmować problem wielokulturowości w skali państwowej i regionalnej, w aspekcie historycznym i

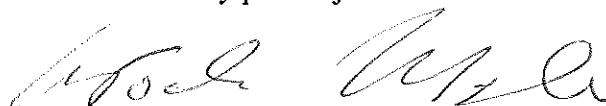
geograficznym, a także kwestie prac nad podręcznikami multimedialnymi w obu krajach..
Obie strony przygotowują referaty naukowe poświęcone tym zagadnieniom.
Niniejszy protokół został sporządzony w czterech jednobrzmiących egzemplarzach po dwa w
języku polski i ukraińskim. Wszystkie mają moc oryginału.

W imieniu strony ukraińskiej

dr Wołodymyr Hołowko

W imieniu strony polskiej

prof. Włodzimierz Mędrzecki

Poznań, 25 września 2014 r.